

Ερευνητικό Πρόγραμμα «Αξιολόγηση Μηχανισμού Εντοπισμού και Στήριξης Παιδιών με Μαθησιακά, Συναισθηματικά ή Άλλα Προβλήματα»

1. Ταυτότητα της Έρευνας

Με απόφαση του Υπουργείου Παιδείας, από το Σεπτέμβριο του 2009 τέθηκε σε πιλοτική εφαρμογή στις επαρχίες Λάρνακας-Αμμοχώστου ο «Μηχανισμός Εντοπισμού και Στήριξης Παιδιών με Μαθησιακά, Συναισθηματικά ή Άλλα Προβλήματα» (ΜΕΣ). Την ευθύνη για τη λειτουργία του ανέλαβαν όλες οι Διευθύνσεις ενώ το ΚΕΕΑ κλήθηκε να αξιολογήσει την αποτελεσματικότητα του ΜΕΣ και να προτείνει εισηγήσεις για τη βελτίωσή του. Η έρευνα, η οποία έλαβε χώρα τη δεύτερη χρονιά της εφαρμογής του ΜΕΣ διήρκησε ένα χρόνο (2010-11) και είχε τους εξής στόχους:

A. Να διερευνηθεί η αποτελεσματικότητα του ΜΕΣ σε σχέση με τη χρήση των εντύπων (πρόσβαση στα έντυπα, χρόνος συμπλήρωσης εντύπων, κατανόηση οδηγιών των εντύπων, γλώσσα που χρησιμοποιείται στα έντυπα, ολοκλήρωση της όλης διαδικασίας)

B. Να εξεταστεί η στάση των εμπλεκόμενων φορέων για το ΜΕΣ, όσον αφορά την επιμόρφωση και στήριξη που λαμβάνουν, το ρόλο τους στη διαδικασία, την εργασία που έχουν να κάνουν και την εμπλοκή των γονέων. Επίσης, να διερευνηθεί η στάση των εμπλεκόμενων φορέων σε σχέση με τον τρόπο πρόληψης των προβλημάτων και τις λύσεις για την αντιμετώπισή τους.

2. Μεθοδολογία - Αποτελέσματα

2.1. Δείγμα

Για διερεύνηση του τρόπου λειτουργίας του ΜΕΣ διενεργήθηκαν συνεντεύξεις με άτομα που σχεδίασαν το ΜΕΣ σε επίπεδο ΥΠΠ, άτομα που ανήκαν σε Υπηρεσίες του ΥΠΠ και είχαν εμπλοκή στη χρήση του ΜΕΣ και συγκεκριμένα την Υπηρεσία Εκπαιδευτικής Ψυχολογίας (ΥΕΨ) και την Υπηρεσία Επαγγελματικής και Συμβουλευτικής Αγωγής (ΥΣΕΑ) καθώς και άτομα που χρησιμοποίησαν το ΜΕΣ στο επίπεδο της σχολικής μονάδας. Για τις συνεντεύξεις χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος της σκόπιμης δειγματοληψίας. Η επιλογή των σχολικών μονάδων έγινε επίσης με τη μέθοδο της σκόπιμης δειγματοληψίας, αφού προηγουμένως τέθηκαν συγκεκριμένα κριτήρια όπως: (α) να υπάρχουν

περιπτώσεις μαθητών/τριών, οι οποίοι/ες αξιολογούνται με το συγκεκριμένο μηχανισμό και (β) να ανήκει ένα σχολείο στη Δημοτική και ένα στη Μέση εκπαίδευση. Σε ότι αφορά το ερωτηματολόγιο, αυτό στάλθηκε σε όλα τα σχολεία των επαρχιών Λάρνακας- Αμμοχώστου που εφάρμοζαν πιλοτικά το μηχανισμό.

2.2. Εργαλεία (δοκίμια, συμμετέχοντες)

Για την επίτευξη των στόχων της έρευνας χρησιμοποιήθηκαν μικτές μέθοδοι συλλογής δεδομένων. Συγκεκριμένα, έγινε (α) μελέτη σχετικών εγγράφων, (β) διενέργεια ατομικών συνεντεύξεων με άτομα, τα οποία εμπλέκονταν στον σχεδιασμό αλλά και στην εφαρμογή του ΜΕΣ και (γ) χορήγηση ερωτηματολογίου με βάση τα αποτελέσματα των συνεντεύξεων, το οποίο αποστάλθηκε σε σχολεία. Οι βασικοί άξονες γύρω από τους οποίους κινήθηκαν οι συνεντεύξεις ήταν οι εξής: (α) εφαρμογή του ΜΕΣ στη σχολική μονάδα, απόψεις των εμπλεκομένων σε σχέση με τη διαδικασία που προτείνεται να ακολουθείται, (β) λειτουργία του ΜΕΣ-απόψεις των εμπλεκομένων όσον αφορά την πρόσβαση και τη συμπλήρωση των εντύπων του ΜΕΣ, (γ) ρόλος των εμπλεκομένων στο ΜΕΣ, (δ) θέματα ενημέρωσης, επιμόρφωσης και στήριξης των εμπλεκομένων για το ΜΕΣ, (ε) απόψεις για την αποτελεσματικότητα του θεσμού-προβλήματα, ανάγκες και προοπτικές. Τα ερωτηματολόγια, τα οποία συμπληρώθηκαν από τους εκπαιδευτικούς, οι οποίοι χρησιμοποιούσαν το ΜΕΣ αποτελείτο από δύο μέρη και ζητούσε από τους συμμετέχοντες προσωπικά και δημογραφικά τους στοιχεία (φύλο, χρόνια υπηρεσίας, θέση και ειδικότητα) ενώ το δεύτερο μέρος περιλάμβανε ερωτήσεις που αφορούσε τις στάσεις των εμπλεκομένων στους εξής άξονες: (α) ενημέρωση εμπλεκομένων για το ΜΕΣ, (β) πρόσβαση και συμπλήρωση εντύπων, (γ) επιμόρφωση εμπλεκομένων, (δ) επίλυση προβλημάτων και (ε) συνεργασία εμπλεκόμενων φορέων. Πιθανές απαντήσεις σε αυτές τις ερωτήσεις ήταν σε 5-βάθμια κλίμακα όπου (1) = 'καθόλου' και (5) = 'πάρα πολύ'.

2.3. Αποτελέσματα

Από την ανάλυση των ποσοτικών και των ποιοτικών δεδομένων της έρευνας διαφάνηκαν τα εξής:

- Οι σχολικές μονάδες δεν χρησιμοποίησαν τον ΜΕΣ σε μεγάλο βαθμό, εφόσον θεωρούσαν ότι τα προβλήματα του σχολείου δεν επιλύονται λόγω της ύπαρξης του. Τα έντυπα κρίθηκαν πολύπλοκα,

αχρείαστα και γραφειοκρατικά ενώ ιδιαίτερα οι εκπαιδευτικοί τόνισαν ότι χρειάζονται περισσότερη επιμόρφωση όσον αφορά την επίλυση παρά τον εντοπισμό ενός προβλήματος.

- Εντοπίστηκε έλλειψη χρόνου για τους εκπαιδευτικούς για να ασχοληθούν με τα προβλήματα των μαθητών στο επίπεδο της σχολικής μονάδας και καθυστέρηση στο στάδιο της αξιολόγησης των προβλημάτων από την ΥΕΨ. Ταυτόχρονα, τονίστηκε ότι ο χρόνος που αφιερωνόταν στον εντοπισμό στόχων και στην αξιολόγησή τους από το σχολείο (περίοδος δύο μηνών) ήταν μεγάλος και θα έπρεπε να διαφοροποιείται ανάλογα με την περίπτωση (π.χ. επαναξιολόγηση). Ο χρόνος διεκπεραίωσης της διαδικασίας είχε άμεση σχέση με τη στάση που είχαν οι εκπαιδευτικοί απέναντι στη διαδικασία αν και ανέφεραν ότι ο ρόλος του ΕΨ ήταν σημαντικός για να ολοκληρωθεί ο ΜΕΣ.
- Ο ρόλος του κάθε φορέα στο ΜΕΣ δεν ήταν ξεκάθαρος. Οι εκπαιδευτικοί φάνηκε να διατηρούν το ρόλο που είχαν στον παλιό μηχανισμό, ενώ ένιωθαν ότι ο ρόλος τους πρέπει να περιορίζεται στον εντοπισμό του προβλήματος και όχι στην επίλυσή του. Ο ρόλος των γονέων εξαρτιόταν κυρίως από τη δυνατότητα εμπλοκής που τους επέτρεπε η σχολική μονάδα. Όλοι οι εμπλεκόμενοι δήλωσαν ότι επιβαρύνθηκαν από τη χρήση του ΜΕΣ ενώ η συνεργασία των εμπλεκόμενων φορέων εξαρτήθηκε από την προσωπικότητα του κάθε φορέα που εμπλεκόταν στη διαδικασία του ΜΕΣ και τις σχέσεις που αναπτύχθηκαν στο σχολικό πλαίσιο.
- Στη Δημοτική Εκπαίδευση ο ΜΕΣ φάνηκε να λειτουργεί πιο αποτελεσματικά σε σχέση με τη Μέση Εκπαίδευση. Προφανώς, οι λειτουργικές/δομικές διαφορές στις δύο βαθμίδες εκπαίδευσης επηρεάζουν τη διαδικασία λειτουργίας του ΜΕΣ.

3. Συμπεράσματα – Συζήτηση

Με βάση τα αποτελέσματα της έρευνας προτάθηκαν **οι εξής εισηγήσεις**, για αναθεώρηση και ανασχεδιασμό του ΜΕΣ τόσο στο επίπεδο ΥΠΠ όσο και σε επίπεδο σχολικών μονάδων:

- Τα θέματα-περιοχές, για τα οποία θα γίνεται ο εντοπισμός των προβλημάτων των παιδιών θα ήταν καλό να συγκεκριμενοποιηθούν και να καθορίζονται κριτήρια για τον εντοπισμό των προβλημάτων. Όσον αφορά τα έντυπα, θα πρέπει να απλοποιηθούν και να μικρύνει ο αριθμός τους, έτσι ώστε να γίνουν πιο εύχρηστα ενώ παράλληλα θα ήταν καλό να υπάρχει δυνατότητα ευελιξίας στον τρόπο συμπλήρωσής τους.

- Η ενημέρωση των εμπλεκόμενων φορέων για το ΜΕΣ θα ήταν καλό να γίνεται τόσο σε επίπεδο κεντρικής δράσης όσο και σε επίπεδο σχολικής μονάδας. Η ενημέρωση θα ήταν καλό να περιλαμβάνει παραδείγματα πρακτικής φύσεως, όπως για παράδειγμα συμπλήρωση εντύπων σε σχέση με μια υποτιθέμενη περίπτωση, ενώ ταυτόχρονα θα ήταν πολύ καλό να τονίζονται οι αλλαγές του ΜΕΣ σε σχέση με τον παλιό μηχανισμό. Η ενημέρωση τόσο σε επίπεδο κεντρικής δράσης όσο και σε επίπεδο σχολικής μονάδας θα ήταν καλό να γίνεται στην αρχή της σχολικής χρονιάς. Θα μπορούσαν, επίσης, να διεξαχθούν σεμινάρια επιμόρφωσης των Εκπαιδευτικών σε σχέση με τον εντοπισμό και την αντιμετώπιση συγκεκριμένων προβλημάτων σε σχολικό και σε εξωσχολικό χρόνο.
- Χρειάζονται πιο συχνές επισκέψεις των εκπαιδευτικών ψυχολόγων στις σχολικές μονάδες για να ενισχύονται οι εκπαιδευτικοί και οι ατομικές αξιολογήσεις να ολοκληρώνονται σε πιο σύντομο χρονικό διάστημα.
- Χρειάζεται καθορισμός επίσημου συντονιστή για το ΜΕΣ που θα είναι υπεύθυνος τόσο για θέματα συντονισμού (π.χ. συναντήσεις με γονείς, εκπαιδευτικούς ψυχολόγους) όσο και για θέματα ουσίας (επικοινωνία με εκπαιδευτικούς ψυχολόγους ή άλλους ειδικούς για στήριξη του εκπαιδευτικού). Οι διευθυντές πρέπει να έχουν τον συντονιστικό ρόλο στο ΜΕΣ, αφού όπως φάνηκε επηρεάζουν σημαντικά τόσο την ενδυνάμωση των εκπαιδευτικών στο πλαίσιο της σχολικής μονάδας, όσο και την επικοινωνία του σχολείου με το σπίτι.
- Χρειάζεται ολιστική προσέγγιση σε σχέση με το ΜΕΣ. Αυτό σημαίνει ότι οι προσπάθειες που γίνονται στο πλαίσιο του ΜΕΣ δεν πρέπει να είναι αποσπασματικές από τους διάφορους εμπλεκόμενους φορείς της. Ο τρόπος λειτουργίας του ΜΕΣ θα ήταν καλό να διαφοροποιηθεί στις σχολικές μονάδες της Δημοτικής από τη Μέση Εκπαίδευση, λαμβάνοντας υπόψη το διαφορετικό δομικό πλαίσιο των δύο βαθμίδων.

4. Επικοινωνία

Υπεύθυνη ερευνήτρια

Αρετή Στυλιανού